

ACC. N:R M. 15482; 1-9.

Landskap: Skåne Upptecknare: Karin Andersson, Lund
Härad: Torna Berättare: Sven Larsson, Därväd
Socken: Veberöd Berättarens yrke: lantbr.
Uppteckningsår: 1961 Född år 1875 i Därväd, Veberöds m.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND
—

När den nya tiden kom till bygden, m. m.

s. 1-9.

LUF 73

Min far hade Stenröds gård. Marken där hade tidägar varit ut-
mark till en av Husagårdarna. 1906 arrenderade han den, arbetade
uppden och byggde ^{hus} 1914 köptes det. Jag gick i skola vid Kvarn-
broddavägen. Isaksson hette läraren. Vi skrev på griffeltavla
och strök ut med hartass. Småskolan kom senare. Vi gick alla
åldrar tillsammans. En "mollentör" fanns det bland de äldre,
som skulle hålla reda på de mindre. 1920 gifte jag mig. Jag
hade övertagit Eneberga gård innan. Den var på 82 tunnland, med
56 tunnland åker och resten skog och bete. Där höll vi 10 kor,
26 nöt med kvigor och kalvar och 5 hästar. Vi hade 2 drängar
och 2 daglönare (som kom från och till), en piga och en halvkarl
(en vaktepå, som ännu inte slutat skolan). Husmor mjölkade själv
med hjälp av pigan. Halvkarlen skötte småsysslor och drängarna
det tyngsta arbetet. Den äldste drängen mjölkade med strax efter
första ~~världskriget~~ världskriget, när det var svårt att få folk. Han
var snäll och nekade aldrig. Han stannade i tio år hos oss och
hade 100 kronor i veckan. Vi åt i folkastugan allihop. Husfar
satt vid ena bordsändan och husmor vid långsidan och drängarna

mitt emot henne och barnen på andra kortsidan. Vi hade hela tiden på Eneberga, kniv och gaffel och hornskeदार att ta upp med, och även till att äta gröt och soppa med. Hornskeदार var bra. De brändes inte. Vi brukade lämna kohorn till en knalle, som kom igen nästa år med skeदार. Det var många må~~l~~ mat på dagen. Allra först kaffe, sen efter mjölkningen frukost, därefter förmiddagskaffe, middag, eftermiddagskaffe och kvällsmat. "Meaftan" äts inte efter 1909-10. Innan brukade man ha den kl. 16.30. På sommaren bars den ofta ut på fältet. Grönsaker började vi med så smått i slutet av 20-talet. Det var mycket propaganda för det. Men folk tyckte bäst om det gamla vanliga med mycket bröd, mjölk och salt kött. Den första tiden vi var gifta, tillverkade vi ost själva, sen köpte vi från Östarp och från mejeriet i Veberöd. Det var skönt att slippa det arbetet. Vi brukade själv rosta kaffet. Man kunde köpa både rostat och orostat kaffe hos handlaren. Toppsocker köpte vi och högg själv. Tjänstefolket var fria var sin lördag och till Sjöbo marknad. Dessutom var de fria en vecka på hösten, mickaeliveckan. Drängarna bodde i drängkammaren vid stallet.

på somrarna och på boningshusets vind på vintern. En dräng var från Göteborg, annars kom de mest från orten. De fick fästespeng ~~från~~ på fem kronor , när de började.

Många hade slutat med helträdan på 20-talet. Vi brukade ha en fjärdedel i grönfoder och resten grönfoder, som drevs upp med årder. Följden av växtslag var:(efter trädan) råg, betor, säd med klöverinsädd, vall, vall och uppflöjning igen. I början av 20-talet hade vi bara avläggare, sen fick vi självbindare . En betydlig ökning av åkerjorden genom dikning och utgrävning av kärr, har skett under den tid jag har varit med.

I mitt hem for vi varje söndag till Veberöds kyrka. Desom hade åkdon for med dem, de andra gick. Det fanns en kyrkstig vid möllan, som var uttagen på kartor. När jag var barn hde varje gård sin bänk. Efter mässan drack vi och många andra gårdar kaffe hos en kvinna, som hette Elna Palm och skötte kyrkogården. Det var hennes levebröd..Alla hade då med lite mat till henne och ett kopparkrus med mjölk. På juldagen, långfredagen och alla större högtider var alla svartklädda.

På Stenröd var alltid 3 vävstolar uppsatta, där vävdes mycket. Gamla farmor spann det finaste linet.

Brödet bakade vi alltid själv ända till för 12 år sedan, alltså även i detta huset. Från Eneberga flyttade vi 1930, då jag råkade ut för en bilolycka. I det nya boningshuset på Eneberga hade vi låtit mura in en bakugn i källaren. Den såg inte riktigt ut som de gamla ugnarna. Den var fyrkantig i plan och hade rörgångar. Vi brukade elda den med ved istället för ris. En gång i månaden bakade vi upp 100 kg rågmjöl. På sommaren hade vi ofta finsikt. Det var drygt arbete att baka, man orkade inte, när man blev äldre. De färdiga bröden hängdes i säckar i det gamla huset.

Sal hade vi i det nya huset, liksom i det gamla. Den användes bara vid festliga tillfällen. Där var stolar och bord. Ingenting var särskilt gammalt. Taket fick vi målat i schatteringar, där hängde två stora fotogenlampor. På väggarna hade vi guld-
mönstrade tapeter. Möbler håller inte så länge nu som förr, när man sågade i ett visst månskifte och träet fick torka ordentligt innan det användes.

Vi hade många får på gården. Det kom skomakare, sadelmakare och skräddare till gårdarna. Sadelmakaren garvade får- och kalvskinn. Han hette Per Lantz. Garveri blev senare byggt i Veberöd.

Jag var med att bilda mejeriförening i Veberöd 1910, lantmannaförening bildades samtidigt. Innan hade man fått ta mjölken på skjutsar till Torna Hällestad för separation. I dag tar man mjölken från Veberöd direkt till Malmö, så har det varit sedan år 1959. Kontrollförening och tjurförening kom omkring 1900. Slakteriföreningen ordnade så, att djuren hämtades och det blev fasta priser efter slaktad vikt.

Böcker fanns det inte många i min barndom. Vi hade bibeln, psalmboken och postillan. Skånska Dagbladet har följt oss genom alla år.

Halmtaken blev för dyra tak, när den slagtröskade halmen blev svår att få tag i. Man kan visserligen också ha långhalms-tröskad, men det är ej många som har den heller. Halmtak är också dyra i underhåll, nu finns ju underhållsfria tak.

Tegelbruksarbete blev vanligt i början av 1900-talet. Träsko-
makare och toffelmakare fanns på orten. Dröftetråg, vispar och
andra träsaker köpte man på Sjöbo marknad av göingar. Vagns-
hjul, stolar och räfsor gjorde många själva i min barndom.
Det hände ganska ofta, att bondebarn blev hantverkare, som
murare, snickare e. d.

Emigrationen var ej stor här i Dörröd, några reste i början
av 1900-talet, men de som kom tillbaka därifrån hade knappast
något inflytande på bygden i övrigt.

På sommaren dansade man i skogen på en jordbana, när jag
var ung, och senare i Hasslemölla och Ugglarp. På gårdarna var
det ofta dans i folkastugan eller på logen.

Vi plöjde alltid när månen var i nedan. Klövervallen ruttnade
bättre då. Slaktade gjorde vi alltid i ny, då svälldes fläsket
och det blev mera av det.

På kvällarna brukade "mor" (hustrun) ta de små i en schal
och berätta för dem om rymden och stjärnorna och sjunga visor
för dem.

Några bekanta, två kvinnor var hos oss en kväll i augusti år 1945. När de gick uppför vägen mot Kvarnbroddahället, mötte de något konstigt. De sade "God kväll", men fick inget svar. Gestalten liknade en man, den var ~~svart~~ alldeles svart, med grönt ansikte och det skrapade och skramlade så konstigt om honom, Sen försvann han alldeles. När dett omtalades för min syster sade hon: "Du behöver inte tala om, hr den såg ut. Jag har själv sett honom." Det skall upprepas med jämna mellanrum vissa år sägs det. Det omtalas, att en präst en gång blev ihjälslagen där. Det har hänt två gånger att fru Lavesson haft varsel, hon berättar: "Vi skulle spela priffen en gång vid jultid. Skräddaren Moberg skulle också vara med. Jag hade aldrig sett honom. Då stod jag och tittade ut genom fönstret och säger till Sven, Nu kommer dom. Moberg kommer först. Sen gick jag och satte på kaffekannan. Men ingen kom-. Efter en timma var de här och Moberg var exakt likadant klädd och gick likadant, som jag hade sett honom då. När jag berättade detta för honom, sade han, att han just då hade sagt till sin fru. Nu skulle vi varit hos Lavessons. Kanske var

hans tanke så stark, att jag såg honom.

När jag väntade mitt andra barn var "far" på äldermansgille.

Han hade lovat vara hemma vid en viss tid och jag låg i sängen, hörde jag hur dörren öppnades, det skrapade på trappan, far satte käppen och spottade ut på gården. Sen blev det tyst. Efter en halvtimme hörde jag exakt samma sak upprepas. Men nu kom far in. Jag frågade, om han varit ute hos djuren under mellantiden. Men han hade just kommit hem, efter att ha följt en gammal man hem. Då hade han sgt till denne, att nu skulle han egentligen vara hemma. I det ögonblicket var det väl, som jag hade hört honom."

På Kläggeröd fanns det läsare. Jag tror det var pingstväänner. De höll läsemöten i hemmen. För tio år sedan försvann de härifrån. Det var många, som gick dit och hörde på, men inte många omvändes. Jag brukade använda aloe att lägga på sår, finnar och "innebränor". Skräppeblad var också bra. I början av 1900-talet brukade folk ta till Sjöbopågen, han kunde råda bot för det mesta. Jag var där med den äldsta tösen, som hade engelska sjukan. Men det hjälpte inte.

En gumma på Skorrie hed kunde även bota mot engelska sjukan.

Hon knöt vissa öglor, som sedan brändes upp och askan kastades i en b
en bäck eller i annat rinnande vatten.

Jag blev som barn botad från engelska sjukan av en dräng, som
mjölkade ett sto, som nyss fölat. Så fick jag dricka ur hans hand.

Det var inte alla, som kunde bota, men denne hade råkat döda
en människa, när han sköt nyårsskott, och hade därmed fått
kraften att bota.